

Zutphen vijftig jaar geleden: 1962 (2)

Linie van Hooff wordt gedempt

4 april 1962 – In de vergadering van de gemeenteraad op maandag 16 april komt aan de orde een voorstel tot ontsluiting van het gebied dat gelegen is bij de Linie van Hooff, ten zuiden van de Warnsveldseweg. Het daartoe opgemaakte plan omvat onder meer het dichtten van de gracht die onderdeel was van deze linie.

Deze gracht zal worden gedempt van het benzinstation aan de Warnsveldseweg af tot aan de voormalige gemeentereiniging. De dichting betekent dat een herinnering aan de historie van onze stad voorgoed tot het verleden gaat behoren. De gracht vormde een onderdeel van de vestingwerken, de buitenste linie.

Enveloppe van Hooff

De aanleg is zeer waarschijnlijk geschied omstreeks 1820. Op de oudste kadasterkaart van

De linie van Hooff. Fragment van de kaart van F.H. van Etteger, 1878. (Stedelijk Museum Zutphen)

1823 komt hij voor onder de naam Enveloppe van Hooff. Naderhand is die gewijzigd in Linie van Hooff. Ze is vernoemd naar P.S.R. van Hooff, luitenant-generaal, inspecteur van de fortificaties, die onder koning Willem I heeft gediend. Hij was een naaste medewerker van generaal Kraijenhoff. Wanneer de gracht eenmaal gedempt is, worden er rioleringen en straten aangelegd.

[Noot van de redactie: Dit bericht is niet geheel juist. De Linie van Hooff is in 1799 aangelegd door Hermanus van Hooff, vader van P.S.R., en directeur-generaal der Fortificatiën.]

Drogist Jansen droomt nog graag van vroeger

7 april 1962 – Negenentachtig jaar oud heeft de heer J.W. Jansen zijn drogisterij *De Oude Gaper*, aan de Sprongstraat, overgedragen aan zijn dochter. De zaak bestaat nu 135 jaar, en

Zo moet de heer Jansen de Sprongstraat nog gekend hebben. De foto is vermoedelijk van rond de eeuwwisseling. Het eerste pand links is de drogisterij. (particuliere collectie)

de oude drogist heeft er van 1900 af in gewerkt. Hij heeft de tijden zien veranderen.

Kruidenzoeksters

‘**O**, het was zo’n heel ander vak dan tegenwoordig. We maakten alles zelf. Er waren vrouwen die in de omgeving kruiden zochten. Deze kruidenzoeksters kwamen met tijken zakken op de rug in ons pakhuis, waar de inhoud gewogen werd. En dan sjouwden we alles naar de zolder. Een jaar lagen de kruiden daar dan te drogen. Nu krijgen we alles netjes verpakt in kleurige doosjes van de fabriek en hoeven het alleen nog maar te verkopen. Zelfs de tandpasta maakten we vroeger zelf. We hadden er een speciaal recept voor.’

De drogisterij in de Sprongstraat herinnert nog aan die tijden, waarover de heer Jansen zo graag vertelt: een hoge zoldering, roodbruine laden, waarop in sierlijke witte letters de namen van de verschillende drogerijen zijn geschilderd. ‘Om 7 uur hadden we de zaak open,’ vervolgt de heer Jansen, ‘om 10 uur ’s avonds gingen we dicht. ’s Zondags konden de klanten tot 1 uur bij ons terecht. Aan vakantie kwamen we niet toe. Daar stond tegenover dat we alles heel rustig aan deden.’

Iers mos

‘Uit de wijde omgeving kwamen de boerinnen met hun knipmutsen op en de boeren met de grote manden boter en eieren halen op de markt. Druk dat het dan was in de winkel! De een wilde Iers mos tegen verkoudheid hebben, de ander muurblauw tegen de vliegen – of kreeftsogen om een vuiltje uit je oog te verwijderen.’

Die tijd is voorbij. De romantiek van de oude drogisterij is voor de heer Jansen vervlogen. Tot vorig jaar deed hij nog de boekhouding, maar: ‘Mijn dochter heeft mij afgeschaft en een telmachine aangeschaft.’ De heer Jansen zegt het lachend. Hij is allang blij dat zij de zaak goed voortzet.

Trein grijpt tractor

10 april 1962 – Maandagmorgen om 10.22 uur is op de bewaakte overweg in de Kapperallee (de spoorlijn Zutphen-Winterswijk) een door landbouwer-melkrijder H. Hissink uit Vorden bestuurde landbouwtractor, waarachter een met 130 bussen melk beladen aanhangwagen, door een trein uit de richting Vorden gegrepen en totaal vernield. De bestuurder kon zich tijdig in veiligheid stellen.

Het treinstel, dat aan de voorzijde beschadigd werd, liep twaalf minuten vertraging op. De heer Hissink was op weg naar de Coöp. Melkinrichting in Eefde. Het lukte hem niet in één keer de overweg op te rijden. Bij een tweede poging sloeg midden op de overweg de motor af. Op dat moment klonk in de wachterspost het signaal dat er een trein in aantocht was. De overwegwachter, de heer Van ’t Hul uit Zutphen, aarzelde geen moment, sprong op zijn fiets en reed de trein via het schouwpad tegemoet, zwaaiend met een rode vlag. Maar de machinist kon het treinstel niet meer tijdig tot stilstand brengen. Met een harde klap kwam het met de combinatie in

botsing, juist op de verbinding tussen tractor en aanhangwagen. Het mag een wonder heten dat er geen persoonlijke slachtoffers zijn gevallen en dat de gevolgen beperkt bleven tot materiële schade.

Eerste dakspant op nieuwe secretarie

13 april 1962 – Boven op de in aanbouw zijnde gemeentesecretarie prijkt trots de rood-wit-blauwe vlag. Gistermorgen omstreeks half tien was het grote ogenblik aangebroken, waarnaar velen al maanden hadden uitgezien: de eerste dakspant kon op het gebouw geplaatst worden.

Dat aan deze vreugdevolle gebeurtenis niet zonder meer voorbijgegaan werd, spreekt welhaast vanzelf. Want deze eerste dakspant betekent het in zicht komen van de voltooiing, die door talrijke – nu benard gehuisveste – gemeenteambtenaren met blijdschap begroet zal worden. De nieuwe secretarie betekent immers meer ruimte en licht, economischer indeling en prettiger werken.

Familiewapens in schuilkapel

18 mei 1962 – In februari werden de plannen voor de restauratie van het pand Rode Torenstraat 23 [nu nr. 65, red.] goedgekeurd en werden subsidies verleend. Door de bouwstop moest het werk bijkans het gehele jaar uitgesteld worden. In oktober werd de bouwvergunning verleend en het werk is inmiddels flink gevorderd.

Van de voormalige gebrandschilderde glas-in-loodvensters uit de schuilkapel zijn restanten aangetroffen en beschreven door de oud-archivaris van Zutphen J. Gimberg. Onder de restanten bevonden zich een

De schuilkapel in het pakhuis aan de Rode Torenstraat dateert van omstreeks 1630. (foto Zeylemaker, Stedelijk Museum Zutphen)

wapen, voorstellende twee gekruiste sleutels en het onderschrift *Heer Aerent Schimmelpenninck, vicarius tot Sint Walborgen binnen Zutphen 1628*, een wapen voorstellende een adelaar met rechts gewende kop en het onderschrift *Heer Harmen Barner, canonicus tot Sint Walborgen binnen Zutphen 1628*, en een incompleet onderschrift betrekking hebbende op heer Willem van der Capellen, van welk geslacht het wapen voorstelt: in blauw een zilveren ankerkruis, in het eerste kwartier vergezeld van een gouden kapel met een spits dak, waarop een kruis, en in het gebouw drie rode vensters en een rode poort.

Besloten is bij het herstel van de schuilkapel wapens en onderschriften betreffende genoemde heren aan te brengen in drie vakken van de twee kruisvensters en het vierde vak aan te vullen met het wapen van het geslacht Haack. Dit geslacht, in de 16e en 17e eeuw rooms-katholiek gebleven, dreef de deftige

herberg *De Wildeman* in de gebouwen Zaadmarkt 88, Rode Torenstraat 23 en het tussengebouw met de schuilkapel.

Zutphens echtpaar te gast bij Britse vliegers

28 mei 1962 – De directeur van Openbare Werken, de heer P.J. Jongens, en zijn echtgenote gaan samen met nog 24 Nederlanders die in de oorlog Britse vliegers hebben geholpen om uit bezet Nederland naar Engeland te ontsnappen, een korte vakantie in Engeland genieten. Zij zijn daartoe uitgenodigd door oud-vliegers.

Geallieerde vliegers die tijdens de Tweede Wereldoorlog in vijandelijk gebied waren beland en van daaruit wisten te ontsnappen, hebben in 1945 een vereniging opgericht om hun dankbaarheid te betuigen jegens degenen die hen bij het ontsnappen hebben geholpen. De vereniging bestaat hoofdzakelijk uit vliegers van de *Royal Airforce Escaping Society*. Zij geeft aan haar dankbaarheid onder meer uiting door materiële hulp te geven aan vroegere pilotenhulpers die thans in nood verkeren, en door jaarlijks een aantal pilotenhulpers een week als haar gasten in Engeland te ontvangen.

‘Hangers’ in orgel Walburgskerk

2 juni 1962 – Het Nederlands Orgelcomité was er dit jaar vroeg bij met het geven van een concert in Zutphen. Het had daartoe de mede door de radio-uitzendingen bekende organist Piet van Egmond bereid gevonden.

Het concert zou woensdagavond in de Walburgskerk worden gegeven, maar toen de concertgever het orgel daar ter oriëntering beproefde, vond hij er – dat in organis-

tentermen wordt genoemd – *hangers* in, zodat hij dit instrument niet wenste te bespelen.

Niets bespeurd

In alle haast heeft toen de koster van de kerk maatregelen moeten nemen om het concert in de Broederenkerk te kunnen houden. Er moest bij de Walburgskerk iemand aanwezig zijn om de talrijke bezoekers naar de Broederenkerk te verwijzen. Omstreeks half negen werd het orgel van de Broederenkerk door de concertgever voldoende bevonden en kon Piet van Egmond beginnen aan de tocata en fuga in d moll van Johan Sebastian Bach.

Overigens zouden wij dit concert toch liever in de Walburgskerk hebben gehoord. Volgens de heer Bute, die op het orgel daar de gehele middag had zitten oefenen voor zijn Bachconcert aan het einde dezer maand, had hij van zogeheten hangers niets bespeurd.

Huis De Munt stamt uit 14e eeuw

19 juni 1962 – Voor Zutphenaren die in de tweede helft van de 20e eeuw leven, valt het niet gemakkelijk zich de Rode Torenstraat voor te stellen als woonstraat, waaraan adellijke geslachten hun woningen hadden. Het merendeel der panden bestaat nu uit pakhuisen en achteruitgangen van woningen aan de Hout- en Zaadmarkt of van die uit de Lange Hofstraat en Raadhuisstraatje. Slechts één woonhuis, nr. 12, doet door zijn bouw vermoeden dat in het verleden de Rode Torenstraat aanzienlijke ingezetenen tot haar bewoners mocht rekenen.

Dat dit vermoeden juist is, heeft mevr. M.M. Doornink-Hoogenraad zaterdagmiddag in de jaarlijkse vergadering van de Stichting Het Wijnhuisfonds, met een terugblik op de historie van dit huis, uit tal van

door haar opgespoorde gegevens uit het gemeentearchief, op interessante wijze aangetoond.

Deftige buurt

Tot de oorsprong van het huis reikten de archiefbronnen niet, al wijst de houten bekapping aan dat het in het begin van de 14e eeuw moet zijn gebouwd. Een dergelijke bekapping treft men ook nog aan bij een huis in de Beukerstraat (Scheppings kunsthandel) en aan het administratieve gedeelte van het Bornhof.

Juist in de 14e eeuw bevorderde het stadsbestuur het bouwen van stenen huizen. Wie een stenen huis bouwde, kon rekenen op een deel van de bouwkosten, als geschenk. In de archiefbronnen wordt het huis aan de Rode Torenstraat in 1445 voor het eerst genoemd. Het werd toen bewoond door Derick van Drynen Johansz, die schepen en raad in Zutphen is geweest van circa 1434 tot 1461. De twee belendende percelen werden bewoond door de Schimmelpennincks. Het was toen een deftige buurt.

De Rode Torenstraat heette in de middeleeuwen de Papenstraat, wat er op wijst dat daar veel geestelijken woonden. De belending rechts van het huis was de thans nog aanwezige gang die oorspronkelijk toegang gaf tot de huizen in de Raadhuissteeg, die vroeger Vleeshouwersstraat werd genoemd.

Herberg

Vele jaren heeft het pand bekend gestaan als het *Drynemanhuis*, maar in het begin van de 16e eeuw kreeg het er een andere naam bij: de *Huysinge of dat men nu di Munte noemt, of dat de Munte te wesen plach*. Aan te nemen valt dat het huis *Munt* heet naar die enkele jaren van 1478 – 1480 dat Zutphen hier zijn stadsmunt heeft geslagen, en dat de muntmeester daar ook, als gewoonlijk, heeft gewoond. Ook in latere eeuwen is hier sporadisch stadsmunt geslagen (eind 16e en begin 17e eeuw), over

Op deze winterse foto, die aan het begin van de 20e eeuw genomen is, heeft de Rode Torenstraat zijn allure al goeddeels verloren. (Stedelijk Museum Zutphen)

het algemeen kleine munten en penningen. Het pand heeft eind 16e eeuw ook nog als herberg dienst gedaan. Op een gevelsteen stond de dom van Keulen. Wellicht zijn het soldaten van een Duits garnizoen geweest – Caspar Mekeler en Valentin Rohte – die, zoals zo vaak gebeurde, in de stad zijn blijven hangen na hun ontslag uit de militaire dienst en voor hun levensonderhoud herbergier werden.

Forse boete

In 1641 woonde in het huis Hendrick Abbink, zoon van een bekende Zutphense familie, waarvan de helft gereformeerd was geworden en de andere helft rooms-katholiek was gebleven. Hier woonde de katholieke zeer aanzienlijke en welgestelde familie, die evenals in het huis *De Wildeman* een eigen huiskapel had. De stedelijke overheid hield hierbij een oogje in het zeil, zeker als de godsdienst oefeningen in de huiskapel niet alleen door de huisgenoten maar ook door anderen werden bijgewoond. In 1646 vond een inval plaats en werd de godsdienst oefening verstoord. Dit kwam Hendrick Abbink op een forse boete te staan, evenals de betrapte aanwezigen.